

Jana Geržová

Úvod časopisu patrí už od 24. februára 2022, kedy ruská armáda napadla Ukrajinu, rubrike *Návod na prežitie*, kde mapujeme, ako umelci a umelkyne, kurátori a kurátorky zvládajú podobné krízové situácie, ako prekonávajú traumu vyvolanú agresívnym vojenským útokom na Ukrajinu, čo ich motivuje ráno vstať a nepoddať sa frustrácii. Aktuálne sme pripravili rozhovor s ukrajinskou umelkyňou Lesiou Khomenko, ktorá vo svojej tvorbe reflektuje udalosti z novodobej ukrajinskej histórie (*Kresby na Majdane*, 2013 – 2014), vrátane ruskej agresie na Ukrajine (*Max in Army*, 2022; *Unidentified Figures* 2022 – 2023). Od roku 2022 žije v USA a aktuálne vystavuje v Galérii hlavného mesta Prahy (*Skupinová terapia*) a na sprievodnom podujatí 60. ročníka bienále v Benátkach (*From Ukraine: Dare to Dream*).

Alexandra Tamášová pripravila do rubriky *Profil Profilu* rozhovor s Alizou Orlan, vizuálnou queer umelkyňou, a svojmu úvodnému textu dala názov, ktorý vypovedá nielen o jej osobnom zaujatí Alizinou tvorbou, ale aj o jej hlavných rysoch: *Baví ma Alizin svet. Je autentický a odvážny*. V rozhovore sa zameriavajú na genézu jej tvorby, ktorá je výrazom hľadania vlastnej identity, analyzujú sémantiku diel, vzťah medzi obsahom a formou, ale venujú sa aj otázkam súvisiacim s politicko-spoločenskou situáciou, ktorá nie je voči inakosti priateľská.

Jana Hojstričová je významná slovenská fotografka, vedúca Katedry fotografie a nových médií na VŠVU, ktorá sa dlhodobo venuje téme rodiny a rodinných vzťahov, a špeciálne postaveniu ženy v spoločnosti, kde akcentuje nielen dvojrolo zamestnaných žien-matiek, ale aj meniaci sa status žien s pribúdajúcim vekom. Do rubriky *Fem pozitív* sme zaradili fotografický súbor *Unavená domácnosť* (2012), ktorý sa v roku 2023 stal súčasťou zbierky Slovenskej národnej galérie a bol na jej pôde prezentovaný v rámci výstavy *Výber z nových akvizícií SNG* (1. 2. – 14. 4. 2024) v koncepcii Lucii Almášiovej, kurátorky Zbierky fotomédií.

Lesia Khomenko: *Kresby na Majdane*, 14. december 2013 – 19. január 2014, detail/Drawing on Maidan, December 14, 2013 – January 19, 2014, detail

Bienále v Benátkach spolu s kasselskou *documenta* patria k tým významným medzinárodným podujatiam, ktoré sa na stránkach časopisu *Profil* objavujú pravidelne, od začiatku 90. rokov minulého storočia, kedy bol časopis založený. K aktuálnemu 60. ročníku *Bienále umenia v Benátkach* sme sa rozhodli osloviť Lenku Kukurovú a Vladimíra Beskida so sériou otázok, pričom sme sa zamerali na potenciálne kritické miesta v koncepcii hlavného kurátora, 56-ročného Brazilčana Adriana Pedrosu. Medziiným nás zaujímalo, či sústredenie sa na umenie tzv. globálneho juhu neznamená automaticky vylúčenie niektorej časti umeleckého a geopolitického spektra, pretože z bývalých krajín tzv. východného bloku nie je na aktuálnej medzinárodnej výstave takmer nikto. Príčin je viac, jednu z nich sformuloval celkom presne Beskid: „Bohužiaľ, krajiny strednej Európy nepatria k vyhľadávaným teritóriám, sme príliš podobní Západu, aj sami sa im chceme podobať. Ale nedávajme za vinu len iným, domnievam sa, že dlhodobo nevieme sami prirodzene komunikovať s medzinárodným prostredím. Takže najprv pozametajme doma: za našou absenciou vidím najmä zlyhanie našich kultúrnych inštitúcií“.

Do tohto tematického bloku sme zaradili aj reflexiu slovenskej a českej účasti v rámci spoločného Československého pavilónu. Text je pokusom zasadiť projekty Evy Koťátkovej a Ota Hudeca – v kontexte spoločensko-politickej a klimatickej krízy ich spája empatia a rešpekt voči inakosti, ktorú tu metaforicky zastupuje koloniálny príbeh emigrantky žirafy Lenky a ohrozené druhy stromov –, do širšieho historického kontextu. Práve jeho analýza ukazuje, ako sa kultúrna politika autokratických vlád (50. roky ortodoxného realizmu, 70. a 80. roky normalizácie, 90. roky mečiarizmu) premietla do mocenského diktátu, keď bol náš pavilón počas bienále neobsadený, alebo sa v jeho priestoroch vystavovali politicky preverení výtvarníci, lojálni systému, ktorí však neboli s pohybom aktuálneho svetového umenia kompatibilní, v horšom prípade vytvárali o našej krajine skreslený obraz kultúrneho skanzenu. Otázkou je, či kultúrna politika aktuálneho vedenia ministerstva kultúry nesmeruje spätným chodom práve do tejto traumatizujúcej minulosti.

Rubriku *Recenzie výstav* sme rezervovali analýze Adriána Kobetiča, ktorý sa zamerail na spoločnú výstavu Moniky a Bohuša Kubinských v At Home Gallery, v priestore synagógy, do ktorej sa vrátili po šiestich rokoch. Každý z autorov sa prezentuje autonómnym dielom, Monika monumentálnou textilnou maľbou (*Lúka*), kde použila výlučne prírodné farebné pigmenty a odtlačky kvetov a rastlín, Bohuš sériou magických objektov sopečného pôvodu *Nebeské kamene*. Je zarážajúce, že Monikinmu meditatívnemu dielu boli podsúvané obscénne obsahy, ktoré autorku urážali a diskreditovali ju. Šokujúca je skutočnosť, že tieto nepravdivé informácie šírili, bez toho, aby dielo videl, predseda Výboru Národnej rady SR pre kultúru a médiá Roman Michelko, nominant Slovenskej národnej strany, ktorá ovládla ministerstvo kultúry.

Maroš Rovňák je významný multimediálny queer umelec, ktorý sa témam súvisiacim s obhajobou práva LGBTQI venuje od čias štúdia na VŠVU. V roku 2002 sa stal finalistom Ceny Oskára Čepana a jeho inštalácia *Život Panny Márie* a cyklus *Korzety* boli v tomto kontexte prezentované v časopise *Profil* č. 2, 2002. O desať rokov neskôr napísala prof. Eva Kapsová štúdiu *Uplatnenie textu v intermediálnych prejavoch tematizujúcich tabu rodovej rovnosti* (*Profil* č. 1, 2012), kde ako modelové použila práve diela Maroša Rovňáka. Aktuálne publikujeme recenziu Zuzany Labudovej, ktorá analyzuje autorovu poslednú samostatnú výstavu *Milovať ako každý* (2024), pripravenú pre Nitriansku galériu v koncepcii Ivany Komanickej, ktorej vydavateľstvo Horská lucerna vydalo v roku 2023 autorovu publikáciu *Ostrov nikoho*, venovanú fenoménu smrti v západnej kultúre. Posledným príspevkom aktuálneho čísla je recenzia sprievodného katalógu k výstave *Marko Blažo: Celý človek*, ktorá bola až do mája tohto roka k videniu v Slovenskej národnej galérii.